

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: +۹ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۴ / ۳ / ۱۲	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خردادماه) سال ۱۳۸۴		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

۱	باتوجه به ابیات زیر به سؤالات داده شده ، پاسخ دهید : زان یار دل نوازم شکری است با شکایت عشقت رسد به فریاد ار خود به سان حافظ الف (کدام واژه « تخلص » است ؟ ب (هجای دوم واژه ی « حکایت » را با علامت خاص خود نشان دهید.	۰/۵
۲	درون مایه ی « چهار پاره » بیش تر چه موضوعاتی است ؟	۰/۵
۳	کدام یک از ابیات زیر ، نمی تواند « مطلع » یک « قصیده » باشد ؟ چرا ؟ الف (جهان بر آب نهادست و زندگی بر باد ب (خبرت هست که مرغان سحر می گویند غلام همت انم که دل بر او نههاد آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار	۰/۵
۴	هریک از کلمات مشخص شده ی بیت زیر ، کدام یک از « پایه های تشبیه » هستند ؟ « روز چو شمعی به شب ، زود رو و سرفراز شب چو چراغی به روز ، کاسته و نیمتاب »	۰/۵
۵	یک « تشبیه بلیغ اضافی » بسازید که واژه ی « دانش » ، مشبه آن باشد.	۰/۵
۶	در مصراع زیر : « تو سرو جویباری ، تو لاله ی بهاری » الف (کدام یک از پایه های تشبیه ، حذف شده است ؟ ب (این « نوع تشبیه » چه نامیده می شود ؟	۰/۷۵
۷	کدام یک از تشبیهات زیر ، « مفرد » و کدام یک « مرکب » است ؟ الف (بر گل سرخ از نم ، اوفتاده لالی ب (زلف تو مگر جانا امید و نیاز است همچو عرق بر عذار شاهد غضبان زیرا که چنین هر دو سیاه است و دراز است	۰/۵
۸	در کدام یک از ابیات زیر ، آرایه ی « تشخیص » وجود دارد ؟ دلیل خود را بنویسید. الف (ای نسیم سحر ، آرامگه یسار کجاست ؟ ب (ای غنچه ی خندان ، چرا خون در دل ما می کنی ؟ منزل آن مه عاشق کش عیسار کجاست ؟ خاری به خود می بندی و ما را ز سر و می کنی	۰/۷۵
۹	باتوجه به بیت زیر ، به سؤالات پاسخ دهید : « در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است الف (کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است ؟ ب (استعاره از چیست ؟ پ (چه نوع استعاره ای است ؟	۰/۷۵
	« ادامه ی سؤال ها در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	ساعت شروع : ۸ صبح	رشته : ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۱۳۸۴ / ۳ / ۱۲		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خردادماه) سال ۱۳۸۴	

ردیف	سوالات	نمره
۱۰	استعاره ی به کار رفته در کدام یک از ابیات زیر ، « بلیغ تر و مؤثر تر » است ؟ چرا ؟ الف) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید ب) بخت آن نکند با من ، کان شاخ صنوبر را شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد بنشینم و بنشانم ، گل بر سرش افشانم	۰/۵
۱۱	جمله ای بنویسید و در آن واژه ی « قلم » را در « مفهوم مجازی » به کار ببرید.	۰/۵
۱۲	باتوجه به بیت زیر : « دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی الف) کدام کلمه در مفهوم مجازی به کار رفته است ؟ ب) « قرینه » ی آن کدام است ؟ تو از این چه سود داری که نمی کنی مدارا !	۰/۵
۱۳	در بیت زیر ، « دینار و درم » مجاز از چیست ؟ نوع علاقه ی آن را بنویسید. « آن کس که به دینار و درم خیر نیندوخت سر عاقبت اندر سر دینار و درم کرد »	۰/۵
۱۴	کنایه ی به کار رفته در کدام بیت، اثبات این حقیقت است که « آسایش بی رنج » در این جهان وجود ندارد ؟ الف) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج ب) نیندارم ای در خزان کشته جو فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست که گندم ستانی به وقت درو	۰/۵
۱۵	در هریک از ابیات زیر ، کنایات را مشخص کنید و مفهوم هریک را بنویسید. الف) چو بشنید بیچاره بگریست زار ب) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای که ای خواجه دستم ز دامن بدار فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد	۱
۱۶	در بیت زیر : « لبخند تو خلاصه ی خوبی هاست الف) کدام « صامت » بیش از بقیه تکرار شده است ؟ ب) نام آرایه ی ادبی حاصل از این تکرار چیست ؟ لختی بخند ، خنده ی گل زیباست »	۰/۵
۱۷	در هریک از عبارات زیر ، بین کدام کلمات ، « سجع » وجود دارد ؟ « نوع سجع » ها را بنویسید. الف) مُلک بی دین باطل است و دین بی ملک ، ضایع. ب) هر که را زر در ترازوست ، زور در بازوست.	۱
۱۸	در ابیات زیر ، آرایه های « موازنه » و « ترصیع » را بیابید. در هر مورد ، دلیل خود را بنویسید. الف) ای منور به تو نجوم جمال ب) شاکر نعمت به هر مقام که بودیم ای مقرر به تو رسوم کمال داعی دولت به هر طریق که هستیم	۱
۱۹	در هر یک از ابیات زیر ، بین کدام کلمات ، « جناس » به کار رفته است ؟ نوع هر جناس را مشخص کنید. الف) ای گدایان خرابات ، خدا یار شماست ب) کار دلم به جان رسد ، کارد به استخوان رسد چشم انعام مدارید ز انعامی چند ناله کنم بگویدم : دم مزن و بیان مکن	۱
	« ادامه ی سؤال ها در صفحه ی سوم »	

باسمه تعالی

مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	ساعت شروع : ۸ صبح	رشته : ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۱۳۸۴ / ۳ / ۱۲		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خردادماه) سال ۱۳۸۴	

ردیف	سوالات	نمره
۲۰	در شعر زیر ، دو واژه را بیابید که باهم « جناس » دارند. شمع جویبی و آفتاب بلند چشم بگشا به گلستان و ببین روز بس روشن و تو در شب تار جلوه ی آب صاف در گل و خار	۰/۵
۲۱	چرا می گوئیم در عبارت زیر ، « جناس تام » وجود دارد ؟ « برادر که در بند خویش است نه برادر ، نه خویش است. »	۰/۵
۲۲	شاعر در بیت زیر ، به چه داستانی اشاره دارد ؟ « گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند جرمش این بود که اسرار هویدا می کرد »	۰/۵
۲۳	در عبارت زیر ، سعدی با آوردن بخشی از یک آیه عیناً در کلام خویش ، از آرایه ی ..... بهره گرفته است. « موسی (ع) قارون را نصیحت کرد که اَضِنْ كَمَا اَضِنَ اللهُ الْيَك. »	۰/۵
۲۴	در کدام یک از ابیات زیر ، آرایه ی « تناقض » دیده می شود ، دلیل خود را بنویسید. الف) بگویم تا بدانند دشمن و دوست که من مستی و مستوری ندانم ب) دولت فقر خدایا به من ارزانی دار کاین کرامت سبب حشمت و تمکین من است	۰/۷۵
۲۵	با توجه به بیت زیر ، به سوالات داده شده ، پاسخ دهید : « ماهم این هفته برون رفت و به چشمم سالی است الف) کدام کلمه ، دارای « ایهام تناسب » است ؟ ب) این کلمه ، در بیت بالا به چه معناست ؟ پ) کلمه ی دارای ایهام تناسب ، با کدام واژه ها تناسب برقرار کرده است ؟ حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است »	۱
۲۶	ارتباط میان واژه های مشخص شده در بیت زیر ، کدام آرایه ی ادبی را به وجود آورده است ؟ « هرکو نظری دارد با یار کمان ابرو باید که سپر باشد ، پیش همه پیکان ها »	۰/۵
۲۷	باتوجه به بیت زیر : « از عفو و خشم تو دو نمونه است ، روز و شب الف) در مصراع اول ، « لف ها » را نشان دهید . ب) چه نوع لف و نشری در بیت دیده می شود ؟ وز مهر و کین تو دو نمونه است شهد و سم »	۱
۲۸	در ابیات زیر ، آرایه های « تصدیر ، حس آمیزی ، اشتقاق ، اغراق ، حسن تعلیل » را بیابید . الف) شود کسوه آهن چو دریای آب ب) گل ، آن جهانی است ننگجد در این جهان پ) رسم بد عهدی ایام چو دید ابر بهار ت) من که باشم در آن حرم که صبا ث) از صدای سخن عشق ندیدم خوش تر اگر بشنود نام افراسیاب در عالم خیال چه گنجد ، خیال گل گریه اش بر سمن و سنبل و نسرین آمد پرده دار حریم حرمت اوست یادگاری که در این گنبد دوار بماند « موفق باشید »	۲/۵
	جمع نمرات	۲۰

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۴ / ۳ / ۱۲	سال سوم آموزش متوسطه	
اداره گل سنجنش و ارزشیابی تحصیلی	دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خردادماه) سال ۱۳۸۴	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
------	---------------	------

با سلام و درود		
همکاران ارجمند ، راهنمای تصحیح برای هماهنگی بیش تر حضورتان تقدیم می شود.		
۰/۵	الف (حافظ (۰/۲۵) ب (« — » (۰/۲۵)	۱
۰/۵	اجتماعی (۰/۲۵) غنایی (۰/۲۵)	۲
۰/۵	بیت « ب » (۰/۲۵) چون مصرع نیست (یا چون هر دو مصرع آن قافیه ندارند.) (۰/۲۵)	۳
۰/۵	شمع : مشبّه به (۰/۲۵) کاسته و نیمتاب : وجه شبه (۰/۲۵)	۴
۰/۵	گنج دانش (یا « گوهر دانش » یا « چراغ دانش » یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۵
۰/۷۵	الف (ادات تشبیه (۰/۲۵) وجه شبه (۰/۲۵) ب (بلیغ اسنادی (۰/۲۵)	۶
۰/۵	الف (مرکب (۰/۲۵) ب (مفرد (۰/۲۵)	۷
۰/۷۵	بیت « الف » (۰/۲۵) چون « نسیم سحر » ، انسان نیست ، ولی مورد خطاب واقع شده است. (یا چون نسیم سحر، انسان متصور شده است) (یا هر توضیح مرتبط با این مضمون) (۰/۵)	۸
۰/۷۵	الف (بازار (۰/۲۵) ب (دنیا (۰/۲۵) پ (مصرحه (۰/۲۵)	۹
۰/۵	بیت « الف » (۰/۲۵) چون در این بیت ، استعاره ی مکنیه به کار رفته است. (یا چون ذهن برای فهم استعاره ی مکنیه به دقت ، تأمل و تلاش بیشتری نیاز دارد / یا چون استعاره ی مکنیه از مصرحه ، بلیغ تر است.) (ذکر یک مورد کافی است) (۰/۲۵)	۱۰
۰/۵	دهخدا قلم خوبی داشت. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۱۱
۰/۵	الف (عالم (۰/۲۵) ب (دل بسوزی (۰/۲۵)	۱۲
۰/۵	ثروت (یا مال) (۰/۲۵) جزئیه (۰/۲۵)	۱۳
۰/۵	بیت « الف » (۰/۵)	۱۴
۱	الف (دستم ز دامن بدار (۰/۲۵) رهایم کن (۰/۲۵) ب (بلغزد پای (۰/۲۵) از راه راست منحرف شوی (یا خطا کنی) (۰/۲۵)	۱۵
۰/۵	الف (« خ » (۰/۲۵) ب (واج آرای (یا نغمه ی حروف) (۰/۲۵)	۱۶
« ادامه در صفحه ی دوم »		

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳ / ۳ / ۱۳۸۴	سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خردادماه) سال ۱۳۸۴	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
------	---------------	------

۱۷	الف) باطل ، ضایع (۰/۲۵) متوازن (۰/۲۵) ب) ترازو ، بازو (۰/۲۵) مطرف (۰/۲۵)	۱
۱۸	الف) ترصیع (۰/۲۵) چون واژه های دو مصراع در تقابل با یکدیگر ، سجع متوازی دارند. (یا همه ی سجع های آن متوازی است.) (۰/۲۵) ب) موازنه (۰/۲۵) چون واژه های دو مصراع (به جز بودیم و هستیم) در تقابل با یکدیگر ، سجع متوازن دارند. (یا همه ی سجع های آن متوازن است.) (۰/۲۵)	۱
۱۹	الف) انعام ، أنعام (۰/۲۵) ناقص حرکتی (۰/۲۵) ب) کار ، کارد (۰/۲۵) ناقص افزایشی (۰/۲۵)	۱
۲۰	تار (۰/۲۵) خار (۰/۲۵)	۰/۵
۲۱	چون دو واژه ی « خویش » در تلفظ یکی (۰/۲۵) اما در معنی مختلف اند (یا اولی به معنی خود و دومی به معنی قوم و خویش است) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۲	ماجرای بر دار کردن حسین بن منصور حلاج (یا هر توضیح درست دیگر همراه با ذکر نام این عارف) (۰/۵)	۰/۵
۲۳	تضمین (۰/۵)	۰/۵
۲۴	بیت « ب » (۰/۲۵) چون دو واژه ی « دولت » و « فقر » وجود یکدیگر را نقض می کنند. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۰/۲۵
۲۵	الف) ماه (۰/۲۵) ب) دوست (یا معشوق ، محبوب ، یار) (۰/۲۵) پ) هفته (۰/۲۵) سال (۰/۲۵)	۱
۲۶	مراعات نظیر (۰/۵)	۰/۵
۲۷	الف) عفو (۰/۲۵) خشم (۰/۲۵) ب) مرتب (۰/۵)	۱
۲۸	الف) اغراق (۰/۵) ب) تصدیق (۰/۵) پ) حسن تعلیل (۰/۵) ت) اشتقاق (۰/۵) ث) حس آمیزی (۰/۵)	۲/۵
	« شاد و سرفراز باشید »	
۲۰	جمع نمرات	